ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ: Το εμπόδιο που προξενεί στην σωτηρία η αργία και οι πολλές εργασίες (Άγιος Νικόδημος Αγιορείτης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 14 Ιουλίου, 2021

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Δύο ειδών ζώα φαίνονταν στον παλαιό Νόμο παρόμοια ακάθαρτα· εκείνα που δεν είχαν πόδια και εκείνα που είχαν πολλά πόδια. Θέλησε, λοιπόν, ο Κύριος να μας διδάξει έτσι, ότι δύο ειδών άνθρωποι δεν είναι δυνατό να του αρέσουν, εκείνοι που κατασαπίζουν σε μία άξια κατηγορίας **αργία** και αντίθετα, εκείνοι, που, θέλοντας να κάνουν πολλά, μπλέκονται σε **αμέτρητες υποθέσεις και εργασίες**, όμως και το ένα και το άλλο αποτελεί μεγάλο **εμπόδιο για την σωτηρία** [1]. Γι' αυτό είναι απαραίτητο να πούμε κάτι και για το ένα και για το άλλο, αποδεικνύοντας την ζημία, που προξενούν στην ψυχή και δείχνοντας τον τρόπο, που πρέπει να χρησιμοποιήσουμε, για να τα θεραπεύσουμε.

ΜΕΡΟΣ Α΄

Το μεγαλύτερο έργο πολλών χριστιανών δεν είναι άλλο παρά το να περνούν όλη τους την ημέρα αργοί· να βαδίζουν στις πλατείες της πόλεως· να μιλούν για μηνύματα καινούργια και ανώφελα· να κοροϊδεύουν τους διαβάτες· να πηγαίνουν στην Εκκλησία, όταν δεν γνωρίζουν τι άλλο να κάνουν (και αυτό δεν το κάνουν από ευλάβεια, αλλά για να συναναστρέφονται εκεί και άλλους)· να βαδίζουν εδώ κι εκεί για περίπατο, όντας περισσότερο οφειλέτες σ' εκείνον που θα τους βρη τον τρόπο να ξοδεύουν ανώφελα όλη τους την ημέρα και λογαριάζοντας πώς την περασαν πιο ευτυχισμένα, όταν την περάσουν χωρίς καμμία φροντίδα και μέριμνα. Αντίθετα θα δης άλλους να ασχολούνται με τόσες υποθέσεις και εργασίες, που ταλαιπωρώντας το σώμα πιέζουν το πνεύμα τους και μερικές φορές λιγοστεύουν την ζωή τους, χωρίς να δίνουν στην ψυχή την παραμικρή άνεσι. Τώρα, μολονότι και αυτές οι δύο κακές κατηγορίες είναι τόσο κοινές στους χριστιανούς, παρόλα αυτά, **ποιος είναι εκείνος που σκέπτεται την ζημία που του προξενούν στην σωτηρία του;**

ΜΕΡΟΣ Β'

Η ζημία που προξενεί στην ψυχή η αργία και οι πολλές εργασίες

Αν θέλουμε να μιλήσουμε για την αργία, το Πνεύμα το άγιο με λίγα λόγια μας τα φανερώνει όλα· «*Η αργία δίδαξε πολλήν κακία*» (Σοφ. Σειρ. 33,28). **Η αργή ζωή δίδαξε τους ανθρώπους κάθε είδους κακία**, γιατί εκείνος ο λόγος που λέει "*πολλήν*" σημαίνει το ίδιο με το να έλεγε το "κάθε" [2]. Σκέψου, λοιπόν, ότι ο διάβολος άνοιξε στον κόσμο αυτόν ένα σχολείο πονηριών και βλέποντας ότι μόνος του δεν μπορεί να δίνη τόσα μαθήματα κακοεργίας, στον ίδιο καιρό μάλιστα, έβαλε ως υποδιδάσκαλο την αργία, για να παραδίνη αυτή τα μαθήματα εκείνα που ο ίδιος δεν προλαβαίνει να διδάσκη και έτσι αυτή να συμπληρώνη την δική του έλλειψι. Στο σχολείο, λοιπόν, αυτό οι άνθρωποι μαθαίνουν όλες τις αμαρτίες και τις μαθαίνουν και γρήγορα, γιατί τις διδάσκονται χωρίς κόπο και τις μαθαίνει κάθε ένας, γιατί και οι πιο δύσκολοι στο μυαλό, γίνονται άξιοι μαθητές, για να προοδεύσουν· «*πολλή κακία δίδαξε η αργία*». Εδώ **μαθαίνει ο άνθρωπος να αμαρτάνη με τον λογισμό, επιθυμώντας με την καρδιά εκείνο που δεν μπορεί να διαπράξη με το έργο**. «***Οι επιθυμίες σκοτώνουν τον οκνηρό, γιατί τα χέρια του δεν ανέχονται να δουλέψουν***» (Παροιμ. 21,25)· και επιθυμεί όλη την ημέρα «*επιθυμίες κακές*» (Παροιμ. 21,26). Μερικές φορές ο οκνηρός δεν κάνει το κακό με την πράξι, γιατί χρειάζεται κάποιος κόπος ή ενόχλησις για να το κάνη, αλλά αντί για την πράξι αφήνει το χαλινάρι στον λαιμό των πονηρών του επιθυμιών και κακών λογισμών, για να τρέχουν σε κάθε τόπο και κάθε δυσοσμία όλη την ημέρα. Αν, λοιπόν, μόνο **οι μάταιοι λογισμοί προξενούν τόση μεγάλη ζημία στην ψυχή** ώστε και ο ίδιος ο Θεός τους κατηγορεί στον προφήτη Ιεζεκιήλ λέγοντας· «*Άνθρωπε... αυτοί είναι εκείνοι που δίνουν πονηρές συμβουλές...*» (Ιεζεκ. 11, 2), σκέψου τώρα εσύ, πόση ζημία προξενούν σ' αυτήν ένα πλήθος από επιθυμίες, οι οποίες πολύ συχνά περιτριγυρίζουν τις καρδιές εκείνων, που είναι κυριευμένοι από την αργία;

Στους λογισμούς των αργών ακολουθούν τα λόγια και στα λόγια τους ακολουθούν σαν αλυσίδα οι καταλαλιές και οι κατακρίσεις, γιατί ο αργός όσο αμελής είναι στις δικές του υποθέσεις, άλλο τόσο είναι πρόθυμος και επιμελής να εξετάζη τις υποθέσεις των άλλων και όση περισσότερη δυσκολία έχει να εργάζεται, τόση ευκολία έχει στην ομιλία, γιατί το κάνει χωρίς κόπο. Έτσι οι καταλαλιές είναι όλη του η εργασία και με αυτές περνά όλη την ημέρα· «*Αυτό είναι το έργο εκείνων που με συκοφαντούν*» (Ψαλμ. 108,29)· και, αν, τυχόν, οι αργοί μερικές φορές αφήνουν τις καταλαλιές για λίγη ώρα, τις αφήνουν, για να κάνουν άλλες αισχρές συνομιλίες, το τέλος των οποίων είναι **η αφιέρωσις της γλώσσας τους στον διάβολο**· η οποία γλώσσα είναι αυτή, που

πρώτη από όλα τα μέλη του χριστιανού αφιερώθηκε στον Θεό με το άγιο Βάπτισμα και με την ομολογία της πίστεως και έτσι αυτή είναι η πρώτη που πρέπει να τιμάται συχνά και να αγιάζεται με την ένωση της Θείας Ευχαριστίας. Παρόλα αυτά, αυτή χρησιμοποιεί και από τους αργούς τόσο άσχημα και με τόση αδιαντροπιά, που ούτε το σκέπτονται καθόλου· γιατί σκεπάζουν την αναισχυντία της γλώσσας τους με σοφιστικά αποφθέγγματα και με ομώνυμα, που είναι το ίδιο, σαν να πούμε, δίνουν σε κάποιον το φαρμάκι μέσα σε ένα ποτήρι μέλι και προφασίζονται ότι το κάνουν αυτό, γιατί όλες οι άλλες εργασίες είναι κουραστικές γι' αυτούς.

Κατόπιν, **όποιος είναι εχθρός του κόπου, είναι φυσικό να είναι και φίλος των ηδονών** γι' αυτό και ο αργός δεν μένει ευχαριστημένος, αν δεν απολαύση τις ηδονές και έμπρακτα ακόμη, νόμιμα και παράνομα, όπως του τύχουν· έτσι αληθεύει η παλιά παροιμία, που λέει. «Χωρίς να κάνουν τίποτε οι άνθρωποι, μαθαίνουν να κάνουν το κακό». Το νερό, που δεν κινείται, γρήγορα σαπίζει· ο αέρας, που δεν κινεί τίποτε, γρήγορα γίνεται λοιμώδης και καταστρεπτικός· το στράτευμα, που παραμένει αργό, δεν αργεί να αποστατήση· και όπως στην Πεντάπολι **η αργία συμβούλευσε όλες τις ανωμαλίες**, όπως λέει ο Ιεζεκιήλ, έτσι **η ίδια συμβουλεύει τώρα τους χριστιανούς και τους κάνει να γίνωνται τόσο γυναικώδεις, ώστε με την πρώτη δυσκολία, που θα συναντήσουν στην αρετή, παραδίνονται, και με τον πρώτο πειρασμό, που θα βρουν, εγκαταλείπουν τα άρματα και αποστρέφονται την αρετή και ακολουθούν την κακία.** Αυτοί οι αργοί φοβούνται τα λιοντάρια, όχι μόνο στα δάση, όπου κατοικούν, αλλά ακόμη και στις πλατείες της πόλεως, εκεί δηλαδή που ποτέ δεν βρίσκονται· «*Προφασίζεται και λέει ο οκνηρός· στο δρόμο είναι ένα λιοντάρι... ενώ στις πλατείες υπάρχουν εγκληματίες*» (Παροιμ. 22, 13), δηλαδή **φοβούνται κινδύνους φανταστικούς** και φοβούνται και τον ίσκιο τους. Αν τυχόν η Εκκλησία διατάξη τις καθωρισμένες νηστείες, αυτοί αμέσως τρέχουν και ζητούν άδεια να τρώνε· και αν ο Πνευματικός τους δώση κάποιον κανόνα κάπως αυστηρό, αυτοί ή δεν τον δέχονται ή δεν τον κάνουν. Και, για να μιλήσουμε με συντομία, **οι αργοί τοποθετούν την ψυχή τους στην θέσι εκείνη, που θέλει ο διάβολος, για να στήση την κατοικία του** , όπως λέει ο Κύριος. «*Τότε λέει, "Ας γυρίσω στο σπίτι μου, από το οποίο έφυγα. Και όταν έλθη, το βρίσκει αδειανό και σκουπισμένο και στολισμένο. Τότε πηγαίνει και παίρνει μαζί του άλλα επτά πνεύματα, πονηρότερα από αυτό, και μπαίνουν να κατοικήσουν εκεί*» (Ματθ. 12, 44-45).

Αλλά, **αν η αργία γεννά τόσα κακά, δεν γεννούν λιγότερα και οι περισσότερες υποθέσεις και εργασίες και μέριμνες** , γιατί αυτά είναι εκείνα τα αγκάθια τα οποία, όπως λέει ο Κύριος, καταπνίγουν τον σπόρο των θείων λόγων και εμπνεύσεων και εμποδίζουν, ώστε η να μη γίνεται καθόλου το καλό και η αρετή ή να γίνεται κακώς. «*Αυτοί που έπεσαν στα αγκάθια είναι εκείνοι που άκουσαν τον λόγο, συμπορεύονται όμως με τις φροντίδες, με τον πλούτο και τις απολαύσεις της ζωής, πνίγονται από αυτά και δεν καρποφορούν*» (Λουκ. 18, 14). Αυτοί που είναι τόσο

πολυάσχολοι, αν πρόκειται να πάνε στην ακολουθία ή σε κάποια διδαχή ή να διαβάσουν κάποιο ψυχωφελές βιβλίο ή αν θέλουν να μεταλάβουν συχνά τα θεία μυστήρια, **δεν βρίσκουν χρόνο ποτέ**. **Από την μία υπόθεσι πηγαίνουν στην άλλη** και ποτέ δεν βρίσκουν τρόπο να γλυτώσουν από την μία δουλειά, χωρίς να παγιδευθούν στην άλλη, γι' αυτό και μοιάζουν με ένα σκοινί δεμένο με πολλούς και χίλιους κόμπους, το οποίο ποτέ δεν πρόκειται να λυθή· και με τον τρόπο αυτόν και**ο διάβολος κρατά αιχμαλώτους** εκείνους που θέλουν κάποτε να ξεφύγουν από τα χέρια του, αλλά δεν μπορούν να βρουν τρόπο, γιατί ο πονηρός και πανούργος κάνει με αυτούς εκείνο που έκανε ο Φαραώ με τους Εβραίους, όταν ήθελαν να πάνε στην Αίγυπτο, για να προσφέρουν θυσία στον Θεό, δηλαδή**τους επιβαρύνει με νέες και μεγαλύτερες υποθέσεις και μέριμνες, για να μην έχουν καιρό όχι να κάνουν το καλό, αλλά ούτε να το σκεφθούν**. «*Είναι τεμπέληδες, γι' αυτό φωνάζουν και λένε, θέλουμε να προσφέρουμε θυσία στον Θεό'. Η δουλειά τους πρέπει να γίνη πιο βαρειά, ώστε να είναι συνέχεια απασχολημένοι και να μη ξεσηκώνονται με παραπλανητικά λόγια*» (Εξόδ. 5, 8-9). Με τον ίδιο τρόπο **α καθημερινές φροντίδες και υποθέσεις και πραγματείες γίνονται τέτοιες παγίδες για να προσκολλούν στην γη αυτούς τους ταλαίπωρους** , ή για να το πούμε καλλίτερα, για να προσκολλούνται αυτές οι παγίδες στην καρδιά τους, όπως προσκολλάται ο κισσός στα δένδρα με χίλια κλαδιά και επαναλαμβάνουν όλη την τροφή της ευλάβειας, που έχουν και **τους κάνουν να θέσουν ως σκοπό τα μέσα και τα μέσα ως σκοπό**· «*Χρησιμοποιούν τον Θεό και κερδίζουν τον κόσμο*», όπως λέει ο ιερός Αυγουστίνος στο περί πόλεως Θεού (βιβλ. ια' κεφ. 25).

Κι αν υποθέσουμε, όμως, ότι οι περίσσειες φροντίδες αυτές δεν φθάνουν σε τόσο υπερβολικό σημείο, αλλά αφήνουν σε μερικούς λίγο χρόνο, για να κάνουν κάποιο καλό, όμως, πώς μπορούν αυτοί να κάνουν το καλό, όπως πρέπει και τέλειο; Οι κυνηγοί, κι όταν ακόμη κοιμούνται, φαίνεται, ότι δεν αναπαύονται, γιατί ονειρεύονται ή τα θηρία που τους φεύγουν ή τα θηρία, που συλλαμβάνουν· με αποτέλεσμα το σώμα να βρίσκεται στο κρεββάτι και η φαντασία τους να βρίσκεται στα δάση. **Το ίδιο συμβαίνει και σ' εκείνους, που ασχολούνται με πολλές υποθέσεις και φροντίδες· είτε βρίσκονται στην Εκκλησία, είτε ακούν κάποια διδαχή· είτε κάνουν κάποια προσευχή, ο νους τους πάντοτε περιφέρεται και σ' εκείνο το μικρό χρονικό διάστημα και σκέπτονται πώς μπορούν να αποκτήσουν κάποιο κέρδος, πώς να κάνουν αυτή την δουλειά; Πώς να αποτελειώσουν την υπόθεση εκείνη, που τους υπολείπεται; Και το μεν σώμα τους είναι στην Εκκλησία, ο νους τους όμως βρίσκεται στις πλατείες**· αυτοί πολλές φορές κοιμούνται στο κρεββάτι και ο νους τους φαντάζεται τις υποθέσεις και τις υπηρεσίες τους· επειδή σύμφωνα με τον **Μέγα Βασίλειο** «*εκείνον που είναι κυριευμένος από σύζυγο, άλλο πλήθος φροντίδων τον αναμένει· όταν υπάρχη ατεκνία, η επιθυμία της αποκτήσεως παιδιών· όταν υπάρχουν παιδιά, η φροντίδα της διατροφής τους· η προστασία της γυναίκας· η φροντίδα της οικογένειας· οι προστασίες των υπηρετών· οι ζημιές που προκύπτουν από τα*

συμβόλαια· οι συμπλοκές στα δικαστήρια· οι κίνδυνοι του εμπορίου· οι κόποι της γεωργίας· κάθε ημέρα έρχεται φέρνοντας τις σκοτούρες της ψυχής· και οι νύκτες παραλαμβάνοντας τις φροντίδες με αυτές εξαπατούν τον νου» (Επιστολή α'). **Σε τέτοια, λοιπόν, ταραχή ευρισκόμενος εσύ, αδελφέ, σκέπτεσαι, ότι ο Θεός μπορεί να σου μιλήση με τις εμπνεύσεις του; Πιστεύεις, ότι θα δεχθής στην ψυχή σου κάποιο κέρδος από εκείνα τα θεϊκά λόγια, που ακούς;** Και αν εσύ, όταν διηγήσαι κάποιο περιστατικό στον φίλο σου, αν τυχόν εκείνος δεν προσέχη στα λόγια σου και στρέφει το πρόσωπό του αλλού να μιλήση με άλλον, διακόπτεις τον λόγο στην μέση και δεν θέλεις να του αναφέρης την υπόθεσί σου, **πώς κατόπιν θέλεις ο Θεός να μιλήση στην καρδιά σου τον καιρό που αυτή είναι γεμάτη από εκατό λογισμούς;** Και τον καιρό που εσύ ασχολείσαι με τις υποθέσεις σου και όχι με τις δικές του εμπνεύσεις και φωνές; Λέει ο σοφός Σειράχ: «***Όπου δεν υπάρχει ακρόασις, μη μιλάς ακατάσχετα και μην επιδεικνύης άκαιρα την σοφία σου***» (Σοφ. Σειρ. 32, 4).

ΜΕΡΟΣ Γ'

Η θεραπεία της αργίας και των πολλών εργασιών

Η α' θεραπεία, λοιπόν, αυτών των δύο παρεκτροπών, δηλαδή της αργίας και της ασχολίας με πολλές φροντίδες, είναι το να παρακαλέσης τον Θεό να σε φωτίση να γνωρίσης τον σκοπό, για τον οποίον ήλθες σ' αυτόν τον κόσμο· και ο σκοπός είναι να εμπορεύεσαι ως ένα εμπόρευμα, την χάρι που σου έδωσε ο Θεός. «*Εμπορευθήτε μέχρι να έλθω*» (Λουκ. 19, 13). Τώρα **τι είδους σκότωσι είναι αυτή, που έχεις εσύ στον νου σου, πιστεύοντας, ότι γεννήθηκες σ' αυτόν τον κόσμο, για να περνάς τον χρόνο σου με αργία και χωρίς κόπο; Ή, αντίθετα, για να αυξήσης την περιουσία σου και την οικία σου με χίλιες περιπλοκές και φροντίδες;** Έχεις, λοιπόν, μεγάλη ανάγκη να παρακαλέσης τον Θεό και να αφιερωθής σ' αυτόν, για να σε κάνη να καταλάβης τον σκοπό, για τον οποίο δημιουργήθηκες. «*Γνώρισέ μου, Κύριε, τον σκοπό μου*» (Ψαλμ. 38, 5) [3]· και είσαι ευτυχισμένος, αν ακούση ο Θεός την δέησί σου, αλλοίμονό σου, όμως, αν την αποστραφή, γιατί μέσα σε λίγες μέρες, ύστερα από λίγο ύπνο μιας πλανεμένης αργίας, **θα ξυπνήσης με άδεια τα χέρια**, όπως λέει και ο Ιώβ: «*Θα κοιμηθή και δεν θα ξυπνήση· άνοιξε τα μάτια του και το σπίτι έχει χαθή*» (Ιώβ 27, 19).

Αν, πάλι, κοπιάσης για πολλές υποθέσεις χωρίς ωφέλεια της ψυχής σου, μοιάζεις με έναν άνθρωπο, που γυρίζει εδώ κι εκεί χωρίς ωφέλεια. Γιατί,**αφού τρέξης για όλη σου την ζωή, στο τέλος θα βρεθής να μη έχης κάνη ούτε ένα βήμα για την αιώνια ζωή**· «*Οι ασεβείς περπατούν γύρω γύρω*» (Ψαλμ. 11, 9), και **θα είσαι**

όμοιος με έναν, που κυνηγά τους ανέμους, όπως λέει ο Παροιμιαστής· «*Εκείνος που δεν συμπεριφέρεται σωστά στο σπίτι του, ανέμους θα κληρονομήση*» (Παροιμ. 11, 29).

Η β΄ θεραπεία είναι το να εξετάσης με επιμέλεια και να συλλογισθής με ακρίβεια τι αξίζει ο καιρός της παρούσας ζωής. Ποιος είναι εκείνος, που γνωρίζει και εκτιμά τον καιρό, όπως πρέπει· έλεγε ο Σενέκας, που ως ειδωλολάτρης έβλεπε μόνο την φύσι· και είπε αυτόν τον λόγο γιατί δεν έβλεπε καθόλου την χάρι· έλεγε ότι στην χάρι του Ευαγγελίου ο χρόνος είναι τόσο πολύτιμος, ώστε, κι αν ακόμη είχαν συγκεντρωθή όλοι οι ρήτορες του κόσμου, για να φανερώσουν τον πλούτο και την αξία του χρόνου, δεν θα μπορούσαν να κάνουν κάτι άλλο, παρά να ψελλίζουν και να τραυλίζουν σαν νήπια.

Τι λέω; Κι αν ακόμη όλοι οι άγγελοι επιχειρούσαν αυτή την υπόθεσι, δεν θα μας έλεγαν το πάν· γιατί **ο χρόνος, τον οποίο μας χαρίζει ο Θεός, για να κερδίσουμε τον παράδεισο, αξίζει τόσο, όσο και ο παράδεισος· και ποια άλλη μεγαλύτερη απόδειξι θέλεις από αυτήν;** Αν ακόμη και οι μακάριοι, κοντά στο πλήρωμα των αγαθών, που απολαμβάνουν, μπορεί να μας φθονήσουν για κάποιο καλό, βέβαια δεν θα μας φθονούσαν για τίποτε άλλο, παρά για τον χρόνο· και αν οι δαίμονες από την αρχή μπορούσαν να έχουν μόνο μία στιγμή του χρόνου, για να μπορέσουν να μετανοήσουν [4] και να εξαλείψουν την αμαρτία τους, τώρα ο άδης δεν θα είχε ούτε έναν δαίμονα.

Τώρα, **πώς μπορείς, εσύ, αδελφέ, να πιστέψης ότι ο Θεός θα κάνη σε σένα μεγάλη χάρι, ώστε να σου δώση πάντοτε αυτόν τον ατίμητο θησαυρό του χρόνου και μάλιστα αφού αμάρτησες;** Την πρώτη φορά, που αποστάτησες, άξιζες να σε συλλάβη ο Θεός με ό,τι έκλεψες στο χέρι, και, όπως έκανε με τους αποστάτες αγγέλους του, να σε γκρεμίση αμέσως στη φωτιά την αιώνια· αλλά **ο Θεός σε σπλαγχνίσθηκε και σου έδωσε χρόνο για μετάνοια**, όπως λέει ο Σειράχ στον Θεό· «*Κρίνοντας τους έδινες ευκαιρία να μετανοήσουν*» (Σοφ. Σολομ. 12, 10)· και όχι λίγες στιγμές, αλλά χρόνια και καιρούς. Τι μεγάλο χάρισμα ήταν αυτό! **Αλλά για ποιον σκοπό σου δόθηκε; όχι για τίποτε, άλλο παρά για να μπορέσης να μετανοήσης για την αμαρτία σου και να την εξαλείψης με τα δάκρυά σου και να την σκεπάσης με τα καλά σου έργα**· «*Τους έδινες ευκαιρία, για να μετανοήσουν*». Λένε οι γιατροί, ότι όποιος πιει κάποιο δηλητήριο, δεν πρέπει να φυλάγεται πολύ από τίποτε άλλο, όσο από τον ύπνο· «*Αυτοί, που πίνουν φάρμακα να απέχουν από τον ύπνο*»· και εσύ, που ήπιες όχι μία σταγόνα από δηλητήριο, αλλά ολόκληρο ποτήρι της Βαβυλώνιας πόρνης, χάνεις τον καιρό σου σε έναν ύπνο, που είναι τόσο επιζήμιος για την σωτηρία σου; Και**αφού διηγηθής μία φορά στον Πνευματικό σου το πλήθος των αμαρτιών, δεν φροντίζεις πλέον καθόλου γι' αυτές, αλλ' είσαι αμέριμνος, σαν να μη τις είχες κάνει; Ω, αλλοίμονο!** Αυτό είναι αντίθετο με εκείνο, που λέει ο προφήτης Δαυίδ· «*Ο οποίος*

είναι καθαρός από δόλο... ο οποίος δεν έστρεψε την ψυχή του στα μάταια» (Ψαλμ. 23, 4)· διότι εσύ έλαβες μάταια την ζωή, είσαι ανώφελος πάνω στην γη· αυτό είναι που λέει το Πνεύμα το άγιο, ότι είσαι όχι μόνον ανόητος, αλλά και πάρα πολύ ασύνετος. «***Όσοι επιζητούν την ματαιότητα, δεν έχουν μυαλό***» (Παροιμ. 12, 10). Και **μπορεί να υπάρξη μεγαλύτερη ανοησία από το να πετάς με τόση χαρά έναν πλούτο, που δεν έχει τιμή· και πιστεύεις, ότι θα έχης πάντοτε αυτόν το πολύτιμο χρόνο;** «*Λίγος ακόμη ύπνος, λίγη νύστα. Λίγο τα χέρια σου να σταυρώσης, για να αναπαυθής· και κατόπιν σαν κακός οδοιπόρος σου παρουσιάζεται η φτώχεια και η ένδεια ως καλός δρομέας*» (Παροιμ. 6, 10-11). **δηλαδή μέρος της ζωής σου το περνάς σε βαθύ ύπνο, ζώντας κακώς, και μέρος της ζωής σου το ξοδεύεις νυστάζοντας, μη κάνοντας καλό· και ξαφνικά έρχεται ο θάνατος**, σαν ένας άνθρωπος οπλισμένος με ανίκητα όπλα, **ο οποίος σε ξεγυμνώνει από όλο τον χρόνο και σε οδηγεί σε τέτοια φτώχεια, που να ζητας για ελεημοσύνη μία στιγμή του χρόνου και να μη μπορής να την επιτύχης** [5].

Αναφέρουν για κάποιον άρχοντα, ο οποίος για πολλά χρόνια ήταν μυστικός σύμβουλος και γραμματέας τών απόρρητων κάποιου βασιλιά, ότι όταν πλησίασε ο θάνατος έκλαιγε απαρηγόρητα λέγοντας· αλλοίμονο! Είναι δυνατό, εγώ, που βρήκα καιρό και ξόδεψα τόσα φορτία από χαρτί, για να γράφω τα γράμματα του βασιλιά μου, να προφασισθώ, ότι δεν βρήκα καιρό να ξοδέψω μισό φύλλο χαρτί, για να γράψω όλες μου τις αμαρτίες, να κάνω μία γενική εξομολόγηση στον πνευματικο και να εξασφαλίσω την σωτηρία μου; αλλοίμονο! Αλλοίμονο σε μένα!

Έναν παρόμοιο θρήνο θα κάνης και συ, αγαπητέ, κι ακόμη χειρότερο, αν τυχόν και ξόδεψες τόσα χρόνια στις ματαιότητες του κόσμου και δεν ξόδεψες ένα μικρό χρονικό διάστημα, για να βάλης σε μία καλή κατάστασι την ψυχή σου. Ξύπνησε, λοιπόν, από τον ύπνο αυτόν και κάνε ό,τι κάνει ένας στρατοκόπος, ο οποίος πέφτοντας να κοιμηθή στην σκιά κάποιου δένδρου, αφού ξυπνήση, γνωρίζοντας πόσο μακριά βρίσκονται οι σύντροφοί του, διπλασιάζει το περπάτημα και βιάζεται να τους φθάση. Εσύ έχασες τόσον καιρό λοιπόν πρέπει να τον πάρης πίσω, όπως σε συμβουλεύει ο Παύλος. «*Μη ζήτε ως ασύνετοι, αλλ' ως συνετοί. Να χρησιμοποιήτε σωστά τον χρόνο σας, γιατί ζούμε σε μέρες πονηρές*» (Εφεσ. 5, 15-16) [6]. **Ο χρόνος, που σου απομένει, αδελφέ, είναι αβέβαιος και πάντοτε θα είναι σύντομος** [7]· αν, όμως και εσύ είσαι συνετός, αναζήτησε τα λείψανα και τα απομεινάρια του χρόνου μιας υποθέσεως τόσο πλούσιας, και εκείνο, που σου απομένει μην το ξοδεύης για την απόλαυση κάποιας μάταιης ηδονής, αλλά κάνοντας αρχή, **βάλε σε τάξι, με την συμβουλή του πνευματικού σου, όλες τις εργασίες, που έχεις να κάνης**, δηλαδή εκείνο που πρόκειται να κάνης κάθε μέρα, εκείνο που πρόκειται να κάνης κάθε εβδομάδα και κάθε μήνα και κάθε χρόνο. Για παράδειγμα, **κάθε μέρα**, ώρισε με την ευλάβεια που έχεις, να μεταχειρίζεσαι, δηλαδή να λες την ακολουθία σου, να διαβάζης τους κδ' οίκους της Θεοτόκου (δηλ.

τους Χαιρετισμούς), να μελετήσης κάποιο πνευματικό βιβλίο, να κάνης κάποια ελεημοσύνη, να αφιερώνεσαι συχνά στην υπεράσπισι της Παναγίας, λέγοντάς την όσο μπορείς τον αρχαγγελικό ασπασμό και άλλες προσευχές· να παρακαλής και να δοξολογής τους αγίους, που έχεις ως προστάτες και βοηθούς σου και ιδιαίτερα τον άγιο, στου οποίου το όνομα ονομάζεσαι· ιδιαίτερα, όμως, τον φύλακα άγγελό σου, για να τον βρης βοηθό στην ώρα του θανάτου σου και όσο μπορείς μελέτα στην καρδιά σου αυτή την ευχή λέγοντας: «*Κύριε, Ιησού Χριστέ, Υιέ του Θεού, ελέησόν με*». **Κάθε εβδομάδα** ώρισε να κάνης κάποια διαφορετική νηστεία, εκτός από τις καθωρισμένες και την Τετάρτη και Παρασκευή να προσθέτης κάποια μεγαλύτερη εγκράτεια και σκληραγωγία περισσότερη· τις εορτές, εκτός από τις συνηθισμένες σου προσευχές και αναγνώσεις, να κάνης και κάτι ακόμη περισσότερο και να ακούς τις διδαχές. **Κάθε μήνα** να μεταλαβαίνης τουλάχιστον μία φορά τα θεία μυστήρια· και, **αν τυχόν, για μεγάλη σου δυστυχία, πέσης σε κάποια αμαρτία, να μην περιμένης ούτε εκείνον του καθωρισμένο καιρό για να εξομολογηθής, αλλά αμέσως να τρέχης στον πνευματικό να την εξομολογήσαι.** Γιατί είναι μεγάλη ανοησία για έναν αμαρτωλό να πιστεύη, ότι υπάρχει άδης και κόλασις και κατόπιν, **έστω και για μία στιγμή να ζη αμετανόητος με μία μεγάλη αμαρτία, δηλαδή να βρίσκεται πάνω στο στόμα του άδη και της κολάσεως** . Τέλος πάντων, είναι καλό, **κάθε χρόνο** να κάνης μία γενική εξομολόγηση όλων των αμαρτιών εκείνων, που έκανες όλο εκείνο το χρονικό διάστημα, αρχίζοντας από την τελευταία, που έκανες τον προηγούμενο χρόνο, μέχρι την ώρα εκείνη· και **να διορθώσης όλες σου τις υποθέσεις, κοσμικές και πνευματικές τόσο τέλεια, ώστε κι αν ακόμη σου τύχη ξαφνικός θάνατος, να είσαι διορθωμένος** . «*Αφού θα τελειώσουν οι μέρες του βίου μου... θα με καλέσης κι εγώ θα σε υπακούσω*» (Ιώβ 14, 14-15). **Ευτυχισμένος θα είσαι, αν μπορέσης μαζί με τον Ιώβ να πης αυτή την ίδια την πρότασι**.

Αυτά που είπαμε μέχρι τώρα, για να θεραπεύσουμε τους αργούς, μπορούν τα ίδια να θεραπεύσουν ακόμη και τους πολυάσχολους. Γιατί ανάμεσα στον αργό και τον πολυάσχολο, η διαφορά είναι μόνον η εξής: ο ένας σκορπίζει τον πλούτο που έχει, δηλαδή τον χρόνο, και ο άλλος τον ξοδεύει σε τόσο ασήμαντα πράγματα, που, για να το πούμε έτσι, είναι τόσα υφάσματα αράχνης. «*Οι ασχολίες των παιδιών ονομάζονται παιγνίδια, ενώ τα παιγνίδια των μεγάλων ονομάζονται υποθέσεις*», λέει ωραία ο **ιερός Αυγουστίνος** (βιβλ. Α΄ κεφ. θ'). Εσύ αποκαλείς παιγνίδια τις δουλειές των παιδιών και οι Άγγελοι ονομάζουν παιγνίδια τις δικές σου δουλειές και υποθέσεις. Αλλά και χωρίς την θεραπεία αυτή, **εκείνος, που είναι παραδομένος σε πολλές δουλειές, να σκεφθή τρεις υπερβολές που μπορούν να βρεθούν σ' αυτές τις εργασίες του και να τις αφαιρέση· η α' υπερβολή βρίσκεται στην ποσότητα· η β' στην ποιότητα και η γ' στον σκοπό.**

Και πρώτα οι δικές σου υποθέσεις, αδελφέ, μπορεί να είναι, όπως λέει ο προφήτης,

περισσότερες από τα άστρα του ουρανού. «*Οι εμπορικές σου υποθέσεις αυξήθηκαν περισσότερο από τα άστρα του ουρανού*» (Ναούμ 3, 16). Γι' αυτό **πρέπει να τις λιγοστέψης, αν θέλης να δώσης τόπο στην χάρι του Θεού και μέσα από αυτήν να φωτισθής, για να εργασθής για την σωτηρία σου**, όπως λέει ο Σειράχ. «*Όποιος λιγοστέψει τις ασχολίες του, θα αποκτήση σοφία*» (Σοφ. Σειρ. 38, 24). **Δεν λέει το άγιο Πνεύμα να εγκαταλείψης κάθε είδους εργασία, για να αποκτήσης την αληθινή σοφία, που είναι γνώσις του Θεού και των αιωνίων αγαθών, αλλά λέει να τις λιγοστέψης**. «*Όποιος λιγοστέψει τις ασχολίες του*»· βέβαια, είναι πολλή μεγάλη πλάνη να ισχυρίζεται κανείς ότι η θέσις τού ευγενούς και του πλουσίου δεν τους επιτρέπει να ασχοληθούν με κανένα έργο· γιατί και ο πυρακτωμένος ουρανός, ο οποίος είναι πιο πάνω από όλους, όπως λέγουν οι νεώτεροι θεολόγοι [8], στέλνει τις επιρροές του στις κατώτερες σφαίρες του ουρανού και στην συνέχεια σε όλα όσα βρίσκονται κάτω από την σελήνη· γιατί**δεν υπάρχει κανένα κτίσμα στο σύμπαν, που να είναι εντελώς αργό· αλλά από την άλλη μεριά υπάρχει μία πλάνη μερικών, που φορτώνονται υποθέσεις πάνω από το κανονικό και εξ αιτίας αυτού δεν μπορούν να ανυψώσουν τον νού τους και την καρδιά τους μέχρι τον ουρανό** · γιατί, όπως μία πηγή από νερό, αν διασκορπισθή σε πολλά ρυάκια, ή τρέξη σε κάποιον τόπο ίσιο και ομαλό, δεν μπορεί πλέον το νερό να αναπηδήση ψηλά και να γίνη "πηγή ύδατος αλλομένου", με τον ίδιο τρόπο, **αν ένας διαμοιράση και σκορπίση τον νου του και την καρδιά του σε πολλές φροντίδες, δεν θα μπορέση να τον συγκεντρώση και να τον ανεβάση στην έννοια του Θεού και των αγαθών, που τον αναμένουν.**

Και αν αυτές οι πνευματικές υποθέσεις των αγίων, που είναι τόσο ωφέλιμες, πρέπει να είναι λίγες και με μέτρο, για να μη τύχη κάτι, και, προσπαθώντας να ωφελήση τους άλλους, ζημιώση τον εαυτό του, όπως λέει το Πνεύμα το άγιο με την νύφη. «*Με έβαλαν να φυλάω τα αμπέλια, αλλά το δικό μου αμπέλι δεν το φύλαξα*» (Άσμα 1,6). **Κρίνε τώρα εσύ, αν πρέπει να είναι λίγες και με μέτρο οι κοσμικές και ανώφελες υποθέσεις**. Και, αν εσύ, όταν έχης μία δικαστική υπόθεση και πηγαίνοντας να συνομιλήσης με τον βοηθό και δικηγόρο σου αυτής της κρίσεως, τον βρης περικυκλωμένο από πλήθος ανθρώπων λυπάσαι ή φοβάσαι, γιατί προσέχοντας αυτός τις άλλες υποθέσεις, θα αμελήση την δική σου μη έχοντας χρόνο να ασχοληθεί με εσένα· με πόσο περισσότερο δίκαιο πρέπει να φοβάσαι, αδελφέ, όταν βλέπης τον νου σου περικυκλωμένο από τόσους λογισμούς, από τόσες φροντίδες, από τόσες υποθέσεις και **αφήνεις ως τελευταίο έργο τα έργα της ευλάβειας και τις προσευχές σου, χωρίς να έχης χρόνο να τις τελειώσης, παρά τα κάνεις με πολλή βία και ταχύτητα και πολλές φορές (για να μη πω πάντοτε) τις κάνεις χωρίς να έχης τον νου σου;** Γιατί προσεύχεσαι με το στόμα, αλλά με τον νου σου τρέχεις πάνω και κάτω και δίνεις και παίρνεις και πουλάς και αγοράζεις. Και ποια άλλη χειρότερη ζωή από την δική σου μπορεί να ζήση και ένας ασεβής, ο οποίος, όπως αναφέρει ο Ιώβ, είναι πνιγμένος στις φροντίδες του; «*Όλος ο βίος του*

ασεβή βρίσκεται σε φροντίδα» (Ιώβ 15, 20)· **ή ποιο ταξίδι μπορεί να κάνη ένα καράβι φορτωμένο με μεγάλο βάρος; Δεν γνωρίζεις, ότι όταν ρωτήθηκε ένας Πατέρας, τι είναι ο περισπασμός και οι φροντίδες απάντησε, ότι είναι βίος ασεβής; Δεν άκουσες, ότι «*ψυχή που δεν απαλλάχθηκε από τις κοσμικές μέριμνες, ούτε τον Θεό θα τον αγαπήση καθαρά, ούτε τον διάβολο θα συγχαθή, όπως πρέπει;*». Κι αν όλα τα χρόνια από την εποχή του Αδάμ μέχρι την συντέλεια του κόσμου είναι λίγα και δεν είναι αρκετά, για να φροντίζη ο άνθρωπος, για να αποκτήση τα ουράνια** , όπως λέει ο Ιερεμίας. «*Χρόνος περιωρισμένος για τον Ιακώβ*» (Ιερεμ. 30, 7)· **σκέψου, λοιπόν, εσύ, τα χρόνια της μικρής σου ζωής, από τα οποία λίγες μόνο στιγμές ξοδεύεις για την φροντίδα της ψυχής σου και την απόκτηση των πνευματικών και ουράνιων και όλα τα υπόλοιπα χρόνια τα ξοδεύεις σε ματαιότητες.**

Αλλά προφασίζεσαι και λες, ότι οι φροντίδες και οι δουλειές δεν είναι κακές, η πρόφασί σου όμως δεν είναι σωστή, γιατί οι φροντίδες, πολύ σίγουρος είμαι, ότι είναι κακές, όταν είναι πολλές και πάνω από το μέτρο. Και πολλές ασθένειες μας συμβαίνουν, όχι γιατί το αίμα είναι διεφθαρμένο, αλλά γιατί είναι πολύ και δεν μπορεί να κυκλοφορήση μέσα από τις φλέβες και τις αρτηρίες, όπως πρέπει, και γι' αυτό η καρδιά δεν μπορεί να ανακουφισθή, όπως πρέπει. **Σκέψου, λοιπόν, ποιες από τις υποθέσεις σου είναι λιγότερο απαραίτητες και βρίσκοντας τον κατάλληλο καιρό, ξεφορτώσου τις** · δώσε μέρος από αυτές σε κάποιον άλλο σύντροφό σου ή φίλο ή συγγενή· λάβε την συμβουλή, που έδωσε ο Ιοθόρ στον γαμπρό του τον Μωυσή, που ήταν τόσο συνετός και νομοθέτης και οδηγός ενός τόσο μεγάλου έθνους· «**Θα εξαντληθής και δεν θα μπορέσης να ανταποκριθής και δεν θα μπορέσης να το κάνης μόνος σου αυτό**» (Εξόδ. 18, 18). Εσύ δεν έχεις άνεσι ούτε για μία ώρα· είσαι πνιγμένος στις ταραχές και τις μέριμνες σαν να είσαι μέσα στα αγκάθια· βγάζεις τα σπλάγχνα σου σαν την αράχνη και ανοίγεις πολλούς κύκλους, για να υφάνης έναν τιποτένιο ιστό, όπως κάνει αυτή· και **ποιος είναι ο μισθός σου για έναν τέτοιο κόπο; ένας μεγαλύτερος κόπος· και ποιος είναι ο μισθός, που τέλειωσες μία υπόθεσι; ένας φόβος, που δέχεσαι μέχρι να τελειώσης και την άλλη υπόθεση· αρμόζει, λοιπόν, και σε σένα εκείνος ο λόγος του Ιοθόρ: «*Θα εξαντληθής*»· και άλλος λόγος, που είπε κάποιος σοφός· «*ο ανόητος αναλώνεται στον μόχθο*».**

Και αυτά είπαμε για την **ποσότητα** των πολλών φροντίδων και των μόχθων. Όσον αφορά τώρα την **ποιότητά τους**, λέμε με συντομία, ότι **υπάρχουν πολλές υποθέσεις (όπως λέει ο άγιος Γρηγόριος) που πολύ δύσκολα μπορεί να τις χειρισθή κανείς χωρίς αμαρτία**· «***Υπάρχουν πολλές υποθέσεις, οι οποίες είναι αδύνατο να εκτελεσθούν χωρίς αμαρτία ή με λίγη αμαρτία*** ». Πόση μεγάλη ανοησία είναι, λοιπόν, αυτή, αδελφέ, το να διαχειρίζεσαι εσύ αυτές τις

υποθέσεις; αυτό που κάνεις είναι χειρότερο από ό,τι θα έκαμνες, αν, για να κερδίσης το σκέπασμα της κεφαλής σου, έβαζες σε κίνδυνο την ίδια την κεφαλή σου· αν, μάλιστα, διαχειριστής κάποια υπόθεση, στην οποία υπάρχει κίνδυνος αμαρτίας, πάλι θα κινδυνέψης να πέσης και σε άλλες πολλές παραβάσεις και αμαρτίες· γιατί, όπως εκείνος, που μπει μία φορά στο καράβι, θέλει με κάθε τρόπο να φθάση στο καθωρισμένο λιμάνι· και αν δεν είναι καλός άνεμος, αυτός χρησιμοποιεί και φουρτούνες και αντίθετους ανέμους· παρόμοια και ένας οδοιπόρος, που θέλει να φθάση σε ένα μέρος, δεν πηγαίνει μόνον από τους ευθείς δρόμους, αλλά πηγαίνει και από εκείνους, που έχουν και γκρεμούς· και όποιος έχει κάποια υπόθεση και διαφορά σκέπτεται, ότι μπορεί και να νικηθή, αυτός αναβάλλει την υπόθεσί του, έως ότου ο αντίδικός του την εγκαταλείψη μη έχοντας χρήματα· και αν δεν έχη αληθινούς μάρτυρες, βρίσκει και ψεύτες, και αν ο δικαστης δεν του αποδώση το δίκαιο, τον κάνει να το δώση με τις δωροδοκίες. Έτσι κι εσύ, αν χρησιμοποιήσης κάποια υπόθεση και δουλειά αμαρτωλή και ζητής να την αποτελειώσης, πέφτεις, ταλαίπωρε, σε πολλές αμαρτίες· και **επειδή δεν μπορείς τον ίδιο χρόνο ταυρόχρονα να βλέπης τον ουρανό και την γη, εννοώ τον Θεό και αυτήν την αμαρτωλή σου υπόθεση, στήνεις το μάτι σου μόνο στην γη και λησμονείς τον ουρανό** · πρέπει, λοιπόν, να παραιτηθής από μία τέτοια υπόθεση, που έχει κίνδυνο αμαρτίας και να ζημιωθής σωματικά γι' αυτήν, αν θέλης την σωτηρία της ψυχής σου.

Τέλος πάντων, **η τελευταία υπερβολή των φροντίδων και των εργασιών βρίσκεται στον σκοπό**. **Το αληθινό εμπόριο είναι εκείνο, που αγιάζεται από τον Θεό.** «*Το κέρδος της και ο μισθός της θα είναι αφιέρωμα στον Κύριο*» (Ησ. 23, 18)· **αυτό γίνεται όταν ο χριστιανός, που εμπορεύεται έχη ως σκοπό ή την αγάπη του Θεού και του πλησίον ή την δικαιοσύνη** . Όπως οι ζωγράφοι αρχίζουν όλες τις σκιαγραφίες τους από την κεφαλή και από εκεί δέχονται όλα τα μέτρα και τις αναλογίες της εικόνας, έτσι κάνε κι εσύ.**Βάλε ως στόχο όλων σου των φροντίδων και των υποθέσεων τον Θεό και την ψυχή σου**. «***Ζητάτε πρώτα την βασιλεία του Θεού και την δικαιοσύνη του***» (Ματθ. 6, 33), και **όλες σου οι υποθέσεις θα έχουν καλή έκβασι**. γιατί, **όταν δεν επιτύχης το πρόσκαιρο, θα επιτύχης το αιώνιο και θα ευτυχίσης** περισσότερο από τον Σαούλ, ο οποίος ψάχνοντας τους όνους, για να κάνη υπακοή στον πατέρα του, δεν βρήκε τους όνους, αλλά βρήκε την βασιλεία.**Να θυμάσαι πάντοτε, ότι στην ζωή αυτή έχεις μία μόνον υπόθεση εμπορική, που αξίζει να ονομάζεται εμπορική υπόθεσις και αυτή είναι η σωτηρία της ψυχής σου** [9]· **σ' αυτήν πρέπει να βάλης όλη σου την προθυμία και μέριμνα τέτοιου είδους, που όλες τις άλλες σου υποθέσεις να τις θεωρής ένα τίποτα** , όπως σε παρακαλεί ο μακάριος Παύλος για το καλό σου και την ωφέλειά σου λέγοντας: «*Σας παρακαλούμε να φιλοδοξήτε να έχετε ήσυχη ζωή και να ασχολήσθε με τις δικές σας υποθέσεις*» (Α΄ Θεσσαλ. 4, 11). Μακάριος και καλότυχος θα είσαι, αν αυτή η υπόθεσί σου έχη καλό τέλος κι αν ακόμη με την εργασία σου και τις πολλές σου φροντίδες γίνης κυρίαρχος όλου του κόσμου, όπως λέει ο Κύριος. «***Διότι τι θα ωφελήση τον***

άνθρωπο αν κερδίση τον κόσμο όλον και ζημιωθή την ψυχή του; » (Μάρκ. 8, 36).

_____

* Πόσο κακό είναι η αργία βλέπε και στην κγ΄ Μελέτη για την ζωή του Ιησού Χριστού, που εξετάζεται γενικά.

[1] Πάρα πολύ σοφά είναι όσα λέει ο αββάς Ισαάκ για τις**δύο αυτές κακίες**, της **αργίας** και της **πολυδουλείας**, γράφοντας: «*Στο ασθενικό σώμα όταν το αναγκάσης να εργασθή περισσότερο από την δύναμί του, θα προκαλέσης σκότωσι πάνω στην σκότωσι στην ψυχή του και θα του προξενήσης μεγαλύτερη σύγχυσι*». Να το κακό που προξενεί η **πολυδουλεία** «*ενώ το ισχυρό σώμα, αν το παραδώσης στην ανάπαυσι και την αργία, θα συντελεσθή στην ψυχή του κάθε κακία*». Να και το κακό που προξενεί η **αργία**.

[2] Πολλές φορές στην αγία Γραφή ή λέξις "πολύ" λαμβάνεται αντί για την λέξι "πά"· όπως είναι εκείνο, που λέει ο Κύριος «*Πίετε εξ αυτού πάντες, τούτο γαρ εστι το αίμα μου το περί πολλών εκχυνόμενον*» (Ματθ. 27, 27), αντί του πάντων· και όπως είναι και το αποστολικό εκείνο «*ώσπερ γαρ διά της παρακοής τού ενός ανθρώπου αμαρτωλοί κατεστάθησαν οι πολλοί*» (Ρωμ. 5, 19)· αντί του "πάντες" όπως ο ίδιος ο Παύλος το λέει πάλι μόνος του· «*εφ' ώ πάντες ήμαρτον*» (Ρωμ. 5, 19).

[3] Για τον σκοπό αυτόν βλέπε στην β΄ Μελέτη, ότι ο άνθρωπος δημιουργήθηκε από τον Θεό.

[4] Λέει ο ιερός Αυγουστίνος, ότι **οι δαίμονες, μόλις έπεσαν, απελπίσθηκαν**. Γι' αυτό **δεν έλαβαν ούτε τόπο μετάνοιας** και μάλιστα, αφού γκρέμισαν τον Αδάμ, όπως λέει ο μέγας Βασίλειος στην ερμηνεία του Ησαΐου· γι' αυτό και ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός λέει στο θεολογικό του ότι «*ό,τι είναι για τους ανθρώπους ο θάνατος, αυτό είναι για τους αγγέλους η πτώσις*» (βιβλ. α'.).

[5] Γι' αυτό οι παλαιοί σοφοί θέλοντας να δείξουν, ότι ο χρόνος, αφού περάσει, δεν επιστρέφει πίσω, συνήθιζαν να ζωγραφίζουν, αντί για τον χρόνο και τον καιρό, έναν νέο, ο οποίος μπροστά στο πρόσωπο είχε μαλλιά, πίσω όμως από την κεφαλή ήταν χωρίς μαλλιά· με αυτό αποδείκνυαν σαν αίνιγμα, ότι, όταν έχης τον χρόνο μπροστά στα χέρια σου, μπορείς να τον πιάσης και να τον χρησιμοποιήσης για τα καλά έργα όταν όμως περάση, δεν μπορείς να τον πιάσης και να τον χρησιμοποιήσης για

αγαθοεργία, «*χρόνος δεν θα υπάρχη πλέον*» (Αποκ. 10,6).

[6] Γι' αυτό και ο θείος **Χρυσόστομος** λέει, ότι πρέπει να τσιγγουνευόμαστε τον χρόνο περισσότερο από κάθε άλλο· «***Πρέπει να υπολογίζουμε τον χρόνο περισσότερο από κάθε άλλο· αν ξοδέψης χρήματα, πάλι μπορείς να τα αποκτήσης· αν όμως ξοδέψης τον χρόνο, δύσκολα μπορείς να τον πάρης πίσω. Λίγος χρόνος μας έχει δοθή, για τον παρόντα βίο. Αν δεν τον χρησιμοποιήσουμε, όπως πρέπει, τι θα πούμε, όταν πάμε εκεί; θα μας πη και ο Θεός· Σας έδωσα τον χρόνο, για να μάθετε την τέχνη της ευσέβειας, για ποιον λόγο τον ξοδέψατε μάταια και άδικα;***» (ομιλ. εις τον Ιωάνν.).

[7] Και πραγματικά **είναι σύντομος ο χρόνος, που μας μένει**· διότι, αν, για να μάθη κάποιος μία τέχνη της ιατρικής, δεν του είναι αρκετός όλος ο χρόνος της ζωής του, όπως λέει ο καλλίτερος από όλους τους ιατρούς, ο Ιπποκράτης. «*Η ζωή είναι μικρή, η τέχνη θέλει πολύ χρόνο*» πόσο περισσότερο **δεν μας επαρκεί ο χρόνος της ζωής μας, για να μάθουμε και να εργασθούμε για την σωτηρία μας, που είναι τέχνη τεχνών και επιστήμη επιστημών;**»

[8] Τι λέω οι νεώτεροι θεολόγοι; και αυτός ο παλαιός θεολόγος και άγιος, ο ιερός Αυγουστίνος λέω, δόξαζε αυτόν τον εμπύριο ή έμπυρο ουρανό λέγοντας· «Αυτός είναι ο ουρανός σου, Κύριε, ουρανός, που κρύβει το υπεράρχιο και πάνω από την νόησι και λογική υπερούσιο φως· για τον οποίο λέγεται "ουρανός του ουρανού τω Κυρίω"», ο ουρανός του ουρανού, για τον οποίο όλη η γη είναι ουρανός, γιατί με θαυμαστό τρόπο είναι πάνω από τον ουρανό· για τον οποίο και αυτός ο πυρακτωμένος ουρανός είναι γη» (Ευχή λ' ή λβ)· και ο θείος και αγιώτατος Κάλλιστος στα ανέκδοτα κεφάλαιά του λέει· «*Δοξολόγησε η ψυχή μου τον Κύριον*», έχοντας ως ουσία το φως, από τους ουρανούς του ουρανού.

[9] Γι' αυτό και ο θεολόγος Γρηγόριος λέει: «***Θέλησα να γίνω κάποιος μεγαλέμπορος, να αγοράσω τον τίμιο μαργαρίτη με αντάλλαγμα όλα όσα έχω, που είναι αυτά που έρχονται και φεύγουν, αντί των ουρανίων, που είναι σταθερά· αυτή η εμπορική υπόθεσις είναι η πιο σπουδαία και πιο ασφαλής, για όσους έχουν νού***» (λόγ. εις τον εξουσιαστήν Ιουλιανόν).

(«ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ» ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, Έκδοσις Συνοδία Σπυρίδωνος Ιερομονάχου, Νέα Σκήτη Αγίου Όρους, 2008)

Συνιστούμε ανεπιφύλακτα στους επισκέπτες της ιστοσελίδος μας, το βιβλίο "ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ", απόσπασμα του οποίου παραθέσαμε στο παρόν άρθρο, από τις εκδόσεις Νέας Σκήτης Αγίου Όρους*.*